

Sporda Sürdürülebilirlik Konusunda “Ciddi Olma” ve “Kayıtsız Kalma”: Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Örneği*

Gökhan YAVUZ¹, Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR²

¹Gençlik ve Spor Bakanlığı, Personel Genel Müdürlüğü Ankara, <https://orcid.org/0000-0002-1439-3554>

²Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Ana Bilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-1386-4014>

To cite this article/ Atf için:

Yavuz, G. ve Munusturlar Akyıldız, M. (2020). Sporda Sürdürülebilirlik Konusunda “Ciddi Olma” ve “Kayıtsız Kalma”: Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Örneği. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 26-37.

Özet

Bu araştırmanın amacı, ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının, sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının incelenmesidir. Bu amaçla kolayda örneklem yöntemiyle seçilen, Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman aktivitelerine katılan 205 boş zaman katılımcısı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında; boş zaman katılımcılarının katıldıkları aktivitelere göre, ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı olarak sınıflandırılması için Akyıldız (2013b) tarafından geliştirilen Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği'nin ilk bölümü kullanılmıştır. Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının, sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarını ortaya koyabilmek amacıyla Koçak, S. Tuncel ve F. Tuncel (2015a) tarafından geliştirilen “Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde değişkenlerin durumuna bağlı olarak, Bağımsız Örneklem T testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların %55'inin ciddi boş zaman katılımcısı olduğu ve sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının cinsiyet, yaş ve eğitim durumları değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise; eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları arasındaki farklılıklar değerlendirildiğinde, ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsızlara göre hem kurs ve aktivitelere katılım düzeyleri bakımından hem de bireysel, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik boyutlarına yönelik tutumlar bakımından daha yüksek puanlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ciddi Boş Zaman, Kayıtsız Boş Zaman, Sürdürülebilirlik, Sporda Sürdürülebilirlik.

“Being Serious” and “Being Casual” on Sustainability in Sports: A Case of Provincial Directorate of Youth and Sports in Çankırı

Abstract

The purpose of this study is to investigate the attitudes of serious and casual leisure participants to sustainability in sports. For this purpose, 205 leisure time participants who participated in leisure activities within the Çankırı Youth and Sports Provincial Directorate, selected by easily sampling method, constitute the sample of the study. For study's data collection, the first part of the Serious and Casual Leisure (CKBZ) Scale developed by Akyıldız (2013b) was used to classify the leisure participants as serious and casual according to the activities they participated. Sustainability in Sports Scale (SPS) developed by Koçak, S. Tuncel ve F. Tuncel (2015a) was used

* Bu araştırma, Müge Akyıldız Munusturlar danışmanlığında 2019 yılında Gökhan Yavuz'un Anadolu Üniversitesi'nde tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

to reveal the attitudes of serious and casual leisure participants towards sustainability in sports. During the statistical analysis of the gathered data, Independent Samples T test and ANOVA tests was used. According to the results of the analysis, 55% of the participants are serious leisure participants and there are significant differences between the dimensions of sustainability in sports and the gender, age groups and educational status in the serious leisure participants. In the casual leisure participants, it was found that there were significant differences according to the educational status. As a result, when the differences between the attitudes of the serious and casual leisure participants on the dimensions of sustainability in sports examined, the scores of the serious leisure participants were higher in terms of their participation in courses and activities and their attitudes towards individual, economic and environmental sustainability in sports they appeared to have.

Keywords: Serious Leisure, Casual Leisure, Sustainability, Sustainability in Sport.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında, yaşam şartlarının dinamik bir şekilde gelişim ve değişim göstermesi ile birlikte, insanların ihtiyaç, zevk, arzu, farklılaşma, özgürlük, eğlence, mutluluk, deneyim ve paylaşım gibi birçok talebini boş zamanlarında araması kaçınılmaz olmuştur. İnsanların bu taleplerini karşılama konusunda boş zaman kavramı bireysel bir tercih olmanın ötesinde toplumsal da bir boyut kazanmış ve insanlık için önemini iyiden iyiye arttırmıştır. Bu gelişmeler ışığında, boş zaman kavramına yüklenen önemin artmasına karşın, Türkiye’de uygulama ve kuramsal açıdan boş zaman seçim ve aktivitelerinin sınıflandırılmasına yönelik bilimsel çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Gerçekleştirilen literatür taraması sonucu; boş zaman aktivitelerinin birçok şekilde sınıflandırıldığı görülmüştür. Ancak bu sınıflandırmaların en genel halinin Stebbins (1982) tarafından yapılan “ciddi ve kayıtsız boş zaman” sınıflandırması olduğunu söylemek mümkündür. Stebbins bu sınıflandırmayı yaparken bazı aktivitelerin diğerlerine göre daha samimi, sistemli ve dikkatli bir şekilde yoğun bir çaba ve enerji gerektirdiğini ifade ederek bu tür aktiviteleri “ciddi boş zaman aktiviteleri” olarak tanımlamıştır (Antoshchuk, 2014). Ancak “ciddi” kavramı “ciddiyet, resmiyet, neşesiz” gibi kavramlarla bağdaştırılmamıştır (Stebbins, 1982). Bu bakımdan dilimizde “ciddi” kelimesinin “ağır başlı, ağır, şakası olmayan” anlamlarının yanı sıra “özen göstermek, önem vermek, gerçek, önemli” gibi anlamları da içinde barındırdığı bilinmekle birlikte, önem verilen, özen gösterilen boş zaman şeklindeki anlamıyla “ciddi boş zaman” olarak kullanmanın uygun olacağı ifade edilmiştir (Akyıldız, 2013a).

Ciddi boş zaman; özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, katılımcıların önemli, ilginç ve tatmin edici bulduğu amatör, hobi ve gönüllülük aktivitelerine katılım sonucunda kariyer elde etmek için sistemli bir şekilde odaklanarak katılım sağladığı aktivitelere ayırdığı zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Stebbins, 2013; 2015). Ciddi boş zaman aktiviteleri ise, özel bir beceri ve bilgi gerektiren, uğruna çaba, para ve zaman harcanan, çalışma dışında kariyer sağlayan, sebat etmeyi gerektiren, ortak hedeflere ve inançlara sahip sosyal bir gruba aitlik hissettiren, somut ve sürekli faydalar sağlayan ve tutkuyla bağlı olunan aktiviteler olarak tanımlanmış ve ciddi boş zamanı kayıtsız boş zamandan ayıran temel unsurlar olarak açıklanmıştır.

Stebbins, 1982 yılından itibaren 30 yıl boyunca sürdürdüğü etnografik araştırmalar sonucunda kayıtsız boş zaman kavramını ciddi boş zamanın karşıtı olarak ele almış ve “neredeyse hiç özel çaba gerektirmeyen, göreceli olarak kısa süreli haz ve içsel faydalar sağlayan aktiviteleri gerçekleştirmek için harcanan zaman dilimi” şeklinde tanımlamıştır (Stebbins, 1997).

Stebbins (1997) “Casual Leisure: A Conceptual Statement” başlıklı makalesinde, kayıtsız boş zamanın kendi içerisinde önemini vurgulayarak, boş zaman türleri arasında önemli bir yeri olduğunu, kayıtsız boş zaman aktivitelerine katılımcıların kayıtsız kalıyor olmasının keyifli vakit geçirmediği ya da mutluluk ve zevk gibi faydalar sağlamadıkları anlamını içermediğini ifade etmektedir.

Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarını birbirinden ayıran unsurlar olduğu bilinmekle beraber, yapılan literatür taraması sonucunda faydalar, kariyer, rekreasyonel uzmanlaşma ve kişilik özellikleri bakımından ciddi ve kayıtsız boş katılımcıları arasındaki farklılıkları inceleyen araştırmalara rastlanmıştır. Stebbins’ in de vurguladığı üzere hem ciddi hem de kayıtsız boş zaman aktivitelerine katılım sağlık, mutluluk, psikolojik iyi oluş ve yaşam kalitesinin devamlılığı ile doğrudan ilişkilidir ve bu unsurların devamlılığı sürdürülebilirlik ilkesiyle açıklanmaktadır. Ancak yapılan literatür taraması sonucunda, sosyal, bireysel, ekonomik, örgütsel, çevresel ve spora katılım boyutlarından oluşan sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumların, ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcıları açısından karşılaştırıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna ilişkin tutumlarının incelenmesi bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, belirli bir konu üzerinde herhangi bir durumu tespit etmeyi amaçlayan tanımlayıcı (betimsel) araştırma modeli kullanılmıştır (Erdoğan, 1998).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, Çankırı ilinde bulunan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman aktivitelerine katılan bireylerden meydana gelmektedir. Araştırmanın örneklemini Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman aktivitelerine katılan 214 ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı oluşturmaktadır. Olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman aktivitelerine katılan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 214 kişiye anket dağıtılmış ve 205 anket değerlendirmeye alınmıştır. Dokuz anket eksik ya da hatalı doldurulması sebebiyle araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu bağlamda toplamda 205 kişi bu araştırmanın örnekleminde yer almıştır. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1. Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri

Değişkenler	Grup	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	81	39.5
	Erkek	124	60.5
Yaş	18 yaş veya altı	78	38
	19-24 yaş	92	44.9
	25 yaş veya üstü	35	17.1
Eğitim Durumu	İlköğretim	19	9.3
	Lise	81	39.5
	Lisans	105	51.2

Medeni Durum	Evli	20	9.8
	Bekâr	185	90.2
Gelir	1000 TL veya altı	42	20.5
	1001-2000 TL	38	18.5
	2001-3000 TL	37	18
	3001-4000 TL	63	30.7
	4001 TL veya üstü	25	12.2
Meslek	Öğrenci	175	85.4
	Meslek Sahibi	30	14.6
Toplam		205	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde; boş zaman katılımcılarının katıldıkları aktivitelere göre ciddi ve kayıtsız olarak sınıflandırılması amacıyla Akyıldız (2013b) tarafından geliştirilen “Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği” nin ilk bölümü kullanılmıştır. Anket formunun ikinci bölümünde ise; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla Koçak vd. (2015a) tarafından geliştirilen “Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ)” kullanılmıştır. Anket formunun üçüncü ve son bölümünde ise, ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde katıldıkları kurslar ve aktivitelere yönelik olmak üzere toplam 8 adet soru bulunmaktadır.

Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği

Akyıldız (2013b) tarafından geliştirilen Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği'nin ilk bölümü, bu araştırmada boş zaman katılımcılarını sınıflandırma aracı olarak kullanılmış ve anket formunun ilk bölümünü oluşturmuştur. Katılımcılardan ölçekte yer alan tanım ve örnek doğrultusunda, kendilerini ciddi boş zaman katılımcısı olarak tanımlayabiliyorlarsa “evet”, tanımlayamıyorlarsa “hayır” seçeneğini işaretlemeleri ve katıldıkları boş zaman aktivitesini yazmaları istenmiştir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı olarak sınıflandırılmaları gerçekleştirilmiştir.

Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ)

Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ) Koçak vd. (2015a) tarafından, bireylerin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla geliştirilmiş, likert tipli bir ölçektir. Likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) ile derecelendirilmiştir. Ölçekte 23'ü olumlu 12'si olumsuz olmak üzere 35 madde bulunmaktadır. Ayrıca ölçek; sosyal, bireysel, ekonomik, organizasyonel (örgütsel), çevresel sürdürülebilirlik ve spora katılımın desteklenmesi olmak üzere altı alt boyuttan meydana gelmektedir. Toplam 35 ifadenin güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmış ve .78 olarak bulunmuştur. Faktörlerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları birinci faktör için .80, ikinci faktör için .78, üçüncü faktör için .78, dördüncü faktör için .76, beşinci faktör için .74, altıncı faktör için .71 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğe ve faktörlere ilişkin

güvenilirliğin genel kabul sınırlarının (.70-.90) içinde olduğu ortaya çıkmıştır (Nunnally ve Bernstein, 1994'den akt.; Westhuizen ve Koekemoer, 2015).

Verilerin Analizi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS Statistics 20 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı veri analizinde; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma analizlerinden yararlanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veri seti için normallik testleri yapılmıştır. Buna göre, merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 sınırları içerisinde kaldığı ve dağılımın normal olduğu ortaya çıkmıştır.

Ciddi ve Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacı ile T-testi ve ANOVA testinden yararlanılmış ve farklılık gösteren grupları tespit etmek amacıyla Post Hoc Testler kullanılmıştır. Verilerin analiz sonuçları değerlendirilirken $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki aktivitelere katılım durumları incelendiğinde, araştırmaya katılan 205 boş zaman katılımcısının 113'ünün (%55.1) kendisini ciddi boş zaman katılımcısı olarak tanımladığı, geriye kalan 92'sinin ise (%44.9) kendisini kayıtsız boş zaman katılımcısı olarak tanımladığı ortaya çıkmıştır. Boş zaman katılımcılarının Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman aktivitelerine katılımları ile ilgili veriler incelendiğinde, bilardo en çok katılım sağlanan aktivite (%20), tiyatro ise en çok katılım sağlanan kurs türü (%9.2) olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Boş zaman aktivitelerine katılım durumu

Değişkenler	Grup	Frekans (N)	Yüzde (%)	
Katılım Türü	Ciddi Boş Zaman	113	55.1	
	Kayıtsız Boş Zaman	92	44.9	
Aktivite Katılımı	Katılmadım	67	32.7	
	Bilardo	41	20	
	Satranç	16	7.8	
	Konferans	30	14.6	
	Masa tenisi	9	4.4	
	Kitap okuma	30	14.6	
	Önemli gün ve haftalar	9	4.4	
	Diğer	3	1.5	
	Kurs Katılımı	Katılmadım	69	33.7
		Bağlama	7	3.4
Gitar		15	7.3	
İngilizce		7	3.4	
İşaret dili		10	4.9	
Ebru sanatı		9	4.4	
Rölyef sanatı		12	5.9	
Karakalem		5	2.4	
Tiyatro	19	9.3		

Diksiyon	15	7.3
İlkyardım	1	0.5
Diğer	36	17.6

Sporda Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Boş Zaman Katılım Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular

Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin, boş zaman katılım düzeylerine (ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcıları) göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T-testi yapılmıştır. Yapılan Bağımsız Örneklem T-testi sonuçlarına göre çevresel sürdürülebilirlik faktörünün boş zaman katılım düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t=2.453$; $p<0.05$) ortaya çıkmıştır. Buna göre ciddi boş zaman katılımcılarının, kayıtsız boş zaman katılımcılarına göre sporda çevresel sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin boş zaman katılım düzeyine göre farklılaşma durumu

Faktörler	Katılım Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Sosyal	Ciddi	113	4.21	0.44	-.583	.56
	Kayıtsız	92	4.26	0.80		
Bireysel	Ciddi	113	4.29	0.46	1.076	.28
	Kayıtsız	92	4.21	0.63		
Spora Katılım	Ciddi	113	4.29	0.41	.432	.66
	Kayıtsız	92	4.26	0.53		
Ekonomik	Ciddi	113	3.78	0.34	.843	.40
	Kayıtsız	92	3.73	0.46		
Örgütsel	Ciddi	113	4.07	0.55	-.220	.82
	Kayıtsız	92	4.09	0.63		
Çevresel	Ciddi	113	4.39	0.45	2.453	.01**
	Kayıtsız	92	4.19	0.66		

** $p\leq 0.01$

Ciddi Boş Zaman Katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 4'te sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin ciddi boş zaman katılımcılarında demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarına ait bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda cinsiyet değişkeni için yapılan Bağımsız Örneklem T testi verileri incelendiğinde, sosyal sürdürülebilirlik ($t=-.2001$; $p<0.05$) ve spora katılım ($t=-1.979$; $p<0.05$) faktörlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre kadınların sosyal sürdürülebilirlik konusuna ilişkin ortalama puanları 4.11 iken, erkeklerin 4.28; kadınların spora katılımın desteklenmesi konusuna ilişkin tutumlarının ortalaması 4.20, erkeklerin ise 4.36 olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ciddi boş zaman katılımcısı olarak erkeklerin kadınlara göre sporda sosyal sürdürülebilirlik ve spora katılım faktörlerinde daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4'te yer alan yaş değişkeni için yapılan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde; sosyal sürdürülebilirlik ve örgütsel sürdürülebilirlik faktörlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Anlamlı farklılık bulunan her iki faktör için de yaş grupları arasındaki anlamlı farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p>0.05$) Scheffe'e göre; 18 veya altı yaş grupları ile 19-24 yaş grupları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Buna göre; 19-24 yaş grubu katılımcıların, 18 yaş veya altındaki yaş gruplarına göre sosyal sürdürülebilirlik ve örgütsel sürdürülebilirlik konularında daha yüksek ortalama puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4'te yer alan bir başka değişken eğitim durumu için ise, yapılan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde; örgütsel sürdürülebilirlik faktöründe istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Eğitim durumları arasındaki anlamlı farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p>0.05$) Scheffe'e göre, lise ile lisans eğitim durumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre lisans eğitim seviyesine sahip olan katılımcılar, lise eğitim seviyesine sahip katılımcılara göre sporda örgütsel sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek ortalama puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4'te yer alan aylık gelir değişkeni için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, sosyal sürdürülebilirlik faktörünün istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Ancak Scheffe'e (Levene Test; $p>0.05$) göre sosyal sürdürülebilirlik faktörünün aylık ortalama gelir grupları arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4. Ciddi boş zamanda sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin demografik özelliklere göre farklılaşma durumu

Faktörler		Cinsiyet	Medeni Durum	Meslek	Yaş	Eğitim Durumu	Aylık Gelir
Sosyal	T/F	.2001	.163	-.491	6.692	2.135	2.773
	p	.04*	.87	.62	.00**	.12	.03*
Bireysel	T/F	.066	-.868	1.752	2.185	2.800	2.158
	p	.94	.38	.08	.11	.06	.07
Spora Katılım	T/F	-.1979	.054	-.192	1.987	.813	.897
	p	.04*	.97	.84	.14	.44	.46
Ekonomik	T/F	-.259	.944	-1.385	1.869	.185	.754
	p	.79	.34	.16	.15	.83	.55
Örgütsel	T/F	-.337	-1.448	.318	6.703	7.358	.134
	p	.73	.15	.75	.00**	.00**	.96
Çevresel	T/F	1.754	-.334	.492	.548	.206	.669
	p	.82	.73	.62	.58	.20	.61

* $p<0.05$; ** $p<0.01$

Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 5’de sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin kayıtsız boş zaman katılımcılarında demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarına ait bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda eğitim durumu değişkeni için yapılan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, bireysel sürdürülebilirlik faktörünün istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Eğitim durumları arasındaki anlamlı farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p>0.05$) Scheffe’e göre, ilköğretim ile lise eğitim durumları arasında, ilköğretim ile lisans düzeyindeki eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre ilköğretim eğitim seviyesine sahip olan katılımcıların, lise ve lisans eğitim seviyelerine sahip olan katılımcılara göre sporda bireysel sürdürülebilirlik konusunda daha düşük ortalama puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Kayıtsız boş zamanda sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin demografik özelliklere göre farklılaşma durumu

Faktörler		Cinsiyet	Medeni Durum	Meslek	Yaş	Eğitim Durumu	Aylık Gelir
Sosyal	T/F	-1.236	-.865	1.176	.768	.886	.210
	p	.22	.38	.24	.46	.41	.93
Bireysel	T/F	-1.570	-.578	1.324	.408	3.801	.617
	p	.12	.56	.18	.66	.02*	.65
Spora Katılım	T/F	-.920	.331	1.415	1.981	1.644	1.391
	p	.36	.74	.18	.14	.19	.24
Ekonomik	T/F	-1.957	-.586	1.173	.594	.851	.513
	p	.053	.55	.26	.55	.43	.72
Örgütsel	T/F	-1.240	-1.347	1.581	1.444	.754	.414
	p	.21	.18	.14	.24	.47	.79
Çevresel	T/F	-1.695	-.590	1.283	1.757	.313	.457
	p	.09	.55	.22	.17	.73	.76

* $p<0.05$

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen boş zaman aktivitelerine katılan bireylerin ($n=205$) ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcıları olarak sınıflandırılması ve sporda sürdürülebilirlik konusuna ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda sporda sürdürülebilirlik konusu boş zaman katılım gruplarından ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarında; sosyal sürdürülebilirlik, bireysel sürdürülebilirlik, spora katılımın desteklenmesi, ekonomik sürdürülebilirlik, sporda örgütsel sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik olmak üzere altı faktör yapısıyla incelenmiştir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının; %55.1’i ciddi boş zaman katılımcısı, %60.5’i erkek, %44.9’u 19-24 yaş aralığında, %51.2’si lisans düzeyinde eğitime sahip, %90.2’si bekar, %30.7’si 3001-4000 TL aralığında aylık hane gelirine sahip ve %85,4’ü öğrencidir.

Araştırma sonuçlarına göre; ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsız boş zaman katılımcılarına göre, sporda çevresel, bireysel ve ekonomik sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Çevresel sürdürülebilirliği, önem sırasına göre bireysel ve ekonomik sürdürülebilirlik izlemektedir. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının ise; sosyal ve örgütsel sürdürülebilirlik konusunda, ciddi boş zaman katılımcılarına göre daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Spora katılımın desteklenmesi konusunda ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının birbirine yakın seviyede tutuma sahip oldukları görülmektedir. Sürdürülebilirlik faktörlerinin tümü incelendiğinde, sporda özellikle ekonomik sürdürülebilirlik konusunda hem ciddi hem de kayıtsız boş zaman katılımcılarının tutum düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Boş zaman katılım düzeylerine göre (ciddi-kayıtsız), katılımcıların sporda sürdürülebilirlik faktörleri istatistiksel açıdan incelendiğinde; çevresel sürdürülebilirlik faktörünün anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Koçak ve Balcı (2010) tarafından, doğada gerçekleştirilen sportif aktivitelere yönelik yapılan araştırmada, çevresel sürdürülebilirliğin önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Yılmaz ve Toptaş (2020) tarafından, sürdürülebilir çevre yönetimi ile ekolojik turizm kavramının ilişkilendirildiği araştırmada, çevresel sürdürülebilirlik faktörünün oldukça önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Balcı ve Koçak (2014) tarafından, spor ve rekreasyon alanlarının tasarımına ve kullanımına yönelik yapılan bir başka araştırmada ise, spor endüstrisinin dikkatli bir biçimde planlanması ve yönetilmesi gerekliliği ile çevresel sürdürülebilirlik konusunun yakından ilişkili olduğuna dikkat çekmiştir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; ciddi boş zaman katılımcılarında sosyal sürdürülebilirlik ile spora katılımın desteklenmesi konularında, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek düzeyde tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise; sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak kadın katılımcıların erkeklere göre sporda sürdürülebilirlik faktörlerine yönelik tutumlarının daha düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca paralel olarak literatürde yer alan, Koçak, Tuncel ve Tuncel (2015b) tarafından spor alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sporda sürdürülebilirlik tutumlarına yönelik yapılan araştırma sonuçlarına göre; sosyal, çevresel, spora katılım, ekonomik ve örgütsel sürdürülebilirlik boyutların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, ancak kadın öğrencilerin bireysel sürdürülebilirlik boyutuna ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Koçak (2014) tarafından; üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir başka araştırmada ise erkek öğrencilerin spora yönelik sürdürülebilirlik ile ilgili tutumlarının kadın öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine benzer bir sonuç Singh ve Devi (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada tespit edilmiş; spora katılım konusunda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha olumlu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bir başka araştırmada ise Tornik, Olex-Zarychta ve Mynarski (2012) Polonya’da 2704 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre beden eğitimi ve spora yönelik aktivitelerin desteklenmesi konusunda daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları yaşa göre değerlendirildiğinde; kayıtsız boş zaman katılımcılarında anlamlı bir farklılık ortaya

çıkamıştır. Fakat ciddi boş zaman katılımcılarında; sporda sosyal ve örgütsel sürdürülebilirlik faktörlerinde 18 veya altı yaş grubu ile 19-24 yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmektedir. Bu sonucu destekler nitelikte, Koçak (2014) tarafından üniversite öğrencilerinin spora katılımlarına yönelik tutumları üzerine gerçekleştirilen araştırmada, yaşa göre anlamlı bir farklılık tespit edilmediği ortaya çıkmıştır. Bir başka araştırmada ise Yücel vd. (2018) tarafından lisans öğrencilerinin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin görüşleri üzerine yapılan araştırmada yaşa göre, sosyal sürdürülebilirlik ve spora katılımın desteklenmesi faktörlerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları eğitim durumuna göre değerlendirildiğinde, ciddi boş zaman katılımcılarında sporda örgütsel sürdürülebilirlik konusunda, kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise sporda bireysel sürdürülebilirlik konusunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna paralel olarak Ardahan (2013) tarafından bireyleri rekreatif spor aktivitelerine motive eden faktörler üzerine yapılan bir araştırmada, eğitim durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Stebbins (2005) eğitim düzeyindeki artışın ciddi boş zaman aktivitelerinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda diğer araştırma bulgularıyla paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Yücel vd. (2018) tarafından lisans öğrencilerinin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin görüşleri üzerine yapılan araştırmada eğitim durumuna göre sosyal, bireysel, ekonomik, çevresel, örgütsel sürdürülebilirlik ve spora katılımın desteklenmesi boyutlarının tamamında anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları aylık ortalama gelir düzeyine göre değerlendirildiğinde; kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmazken, ciddi boş zaman katılımcılarında ise sporda sosyal sürdürülebilirlik konusundaki tutum düzeyinin aylık gelir durumuna göre arttığı gözlemlenmiştir. Çolakoğlu ve Yenel (2003) tarafından; üniversite öğrencilerinin oryantiring sporuna katılım nedenleri ve beklentileri üzerine yaptıkları araştırmada, gelir düzeyinin rekreatif aktivitelere katılımı (spor tesislerine giriş ücreti, ulaşım ücreti, katılım anında tüketilecek yiyecek-ıçecek veya ekipman vb.) önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Ancak Demirel (2009) tarafından rekreasyonel aktivitelere katılım ve çevresel duyarlılık üzerine yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerine göre sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Son olarak, araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları medeni durum ve meslek/çalışma gruplarına göre değerlendirildiğinde hem ciddi boş zaman katılımcılarının hem de kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Medeni duruma göre, ciddi boş zaman katılımcılarında sosyal, ekonomik ve spora katılımın desteklenmesi boyutlarında; kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise spora katılımın desteklenmesi boyutunda evlilerin bekârlara göre daha yüksek düzeyde sürdürülebilirliğe yönelik tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Sağış (2019) tarafından, ev hanımlarının fiziksel aktivitelere katılım düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, medeni duruma göre anlamlı farklılıkların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Meslek/çalışma grubuna

göre ise, kayıtsız boş zaman katılımcılarının tüm sürdürülebilirlik faktörlerinde, ciddi boş zaman katılımcılarında ise bireysel, örgütsel ve çevresel sürdürülebilirlik faktörlerinde öğrencilerin, meslek sahibi katılımcılara göre daha yüksek düzeyde sürdürülebilirliğe yönelik tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Literatürde sporda sürdürülebilirlik ve meslek durumu arasındaki ilişkiyi sorgulayan çalışmaya rastlanılmamakla birlikte, Ardahan (2013) tarafından yapılan araştırmada, bireyleri rekreatif spor aktivitelerine motive eden faktörlerin meslek durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Karaçar ve Paslı (2014) tarafından, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel aktivitelere katılımlarına engel olabilecek unsurların tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada ise meslek durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Gelecek araştırmalarda ciddi ve kayıtsız boş zaman faktörleri de göz önünde bulundurularak bu faktörlerin sporda sürdürülebilirlik boyutlarına etkileri üzerine daha kapsamlı bir araştırma gerçekleştirilebilir. Gelecek araştırmalar kapsamında daha spesifik bir boş zaman katılımcı grubu (ciddi boş zaman katılımcıları/kayıtsız boş zaman katılımcıları/ekstrem sporcular/şiiir severler/doğa sporcuları vb.) ele alınarak konuya ve gruba özel bulgulara ulaşılması ileriki araştırmalar için tavsiye edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akyıldız, M. (2013a). Boş Zamana “Ciddi” Bir Bakış: Boş Zaman Araştırmalarında Ciddi Boş Zaman Teorisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 46-59.
- Akyıldız, M. (2013b). *Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Antoshchuk, I. (2014). Serious Leisure of Young People in Big European Cities (Saint Petersburg, Berlin) as A Biographical Project. *Centre for German and European Studies (CGES)*, 4, 1-126.
- Ardahan, F. (2013). Bireyleri Rekreatif Spor Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin REMM Ölçeğini Kullanarak Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 1-15.
- Balcı, V. ve Koçak, F. (2014). Spor ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2).
- Çolakoğlu, T. ve Yenel, F. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Oryantiring Sporuna Katılım Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği, s.147.
- Demirel, M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, İ. (1998). *Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri*. Ankara: Emel Matbaası.
- Karaçar, E. ve Paslı, M. (2014). Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler. *Turizm Akademik Dergisi*, 1(1), 29-38.
- Koçak, F. ve Balcı, V. (2010). Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222.

- Koçak, F. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1), 59-69.
- Koçak, F., Tuncel, F. ve Tuncel, S. (2015a). Validity and Reliability of the Sustainability in Sport Scale: Turkish University Students. *Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 9(2), 220-234.
- Koçak, F., Tuncel, S. ve Tuncel, F. (2015b). Spor Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sporda Sürdürülebilirliğe İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 29-39.
- Sağış, S. (2019). *Ev Hanımlarının Fiziksel Aktivite ve Oturma Sürelerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Singh, R. ve Devi, K. (2013). Attitude of Higher Secondary Level Student Towards Games and Sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.
- Stebbins, R. (1982). Serious Leisure: A Conceptual Statement. *The Pasific Sociological Review*, 25(2), 251-272.
- Stebbins, R. (1997). Casual Leisure: A Conceptual Statement. *Leisure Studies*, 16(1), 17-25
- Stebbins, R. (2005). *Serious Leisure, Volunteerism and Quality of Life*. T. Haworth ve A. J. Veal (vd.), *Work and Leisure içinde* (200-212). London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Stebbins, R. (2013). Unpaid Work of Love: Defining the Work-Leisure Axis of Volunteering. *Leisure Studies*, 32(3), 339-345.
- Stebbins, R. (2015). *Leisure and Positive Psychology: Linking Activities With Positiveness*. UK: Palgrave Macmillan.
- Tornik, R., Olex-Zarychta, D. ve Mynarski, W. (2012). Social Values of Sport Participation and Their Significance for Youth Attitudes Towards Physical Education and Sport. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- Yılmaz, O. ve Toptaş, A. (2020). Sürdürülebilir Çevre Yönetiminde Ekolojik Turizmin Yeri ve Belediyelerin Bu Alandaki Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29(3), 51-73.
- Yücel, A., Eskiyecek, C., Çiftçi, İ., Tan, Ç., Savucu, Y. ve Türkmen, A. (2018). Lisans Öğrencilerinin Sporda Sürdürülebilirliğe İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği). *Mukaddime*, 9(2), 261-292.
- Westhuizen, A. ve Koekemoer, E. (2015). Work-nonwork Interference: Can Ministers Currently Cope with Increasing Job Demands Against Limited Resources within South Africa? *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 71(2), 1-11.